

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Kisujzállásra az 54.135. csekkzámlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség Kiskunfélegyháza
Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

A háztartástan tanítása és hatása a családi nevelés terén*

Ha a háztartástan oktatás történetét kissé figyelmesebben tanulmányozzuk, nyomait a legrégebb időkig vezethetjük vissza s azt tapasztalhatjuk, hogy annak irányát mindig a történelmi kor befolyásolta.

A középkori kolostori nőnevelés, mely a békés kor leányait neveli, nem fordít különös gondot az anyagi javakkal való bánásmódra, de jön a 16. század törökpusztítása, mely a sok csapás alatt edzett és határozottá teszi a magyar asszonyokat. A korán elhalt férjek árváinak nevelése s a vagyon megőrzése erőselelkű családanyákra vár s kialakul a gondos háziasszony típusa. Leányaikat is ebben a szellemben nevelik, 9—10 éves korukban más családhoz adják s a várkastélyok egyben leánynevelő iskolákká alakulnak, ahol a szomszéd leánya a sütés-főzéstől kezdve a kertészkedésig és himzés-varrásig mindent megtanul s addig marad, míg férjhez nem megy. A menyasszony értékét is az szabja meg, hogy milyen ügyes a háziasszonyi teendőiben. A következő 17. század a háborúk kora, a gondos háziasszonynak az új korszak férfias gondokat ad s kialakul a hősi asszonytípus, mely csak a szatmári békekötés után változik meg s alakulnak ki azok a meleg otthonok s mintaháztartások, melyekről ha olvasunk csak büszkeség tölthet el bennün-

* A szegedi tankerület közleményeiből.

ket. A háztartási oktatás most már határozott kialakulásban van s 1808-ban a keszthelyi Georgikonban már mint rendes tantárgy szerepel a kézimunka és baromfi-tenyésztéssel együtt. Ez oly nagy haladás volt, amellyel megelőztük az egész világot. Ez a kor a női hívatást igen nagyra becsüli s Széchenyi is Hítelében nagy fontosságot tulajdonít a nők munkásságának. Mind több és több harcosa lesz a háztartástan tanítás eszméjének s az 1868-as általános tankötelezettség behozatalával a háztartástan a kötelező tantárgyak sorába emelkedik. Sorban alakulnak a magasabb kiképzést nyújtó háztartási iskolák is, melyeknek igen nagy hatása van a háború előtti világhírű magyar háziasszonyok kiképzésében. De jön a világháború s a magárahagyatottság, az anyagi és lelki zürzavarok, de különösen a létfenntartás gondjai kiemelik a nőt békés családi otthonából s ez annyira általános, hogy nemcsak a közép, de még az előkelő osztályok leányai is kénytelenek kereset után járni. Ennek lett azután a következménye, hogy a mai édesanyák háztartási tudása nem mindig és mindenben megbízható. Igen helytelen tehát azt az elvet vallani, amelynek még ma is vannak hívei, hogy a háztartástan nem az iskolába való, megtanulja azt minden lány az édesanyja mellett. Nagyon is fontos szerep vár a mai háztar-

tástan oktatásra, hogy az elmúlt háborús évtizedek nagy hiányait minél előbb pótolni tudjuk.

Igen nagy hiányok mutatkoznak a család helyes és észszerű ételmezése terén s roppant eltolódások az anyagi javak és kereset helyes felhasználása körül, ami sajnos különösen a szertelen ruházkodás és oktan szórakozás javára történik. Pedig ezek a kérdések és helyes megoldásuk még sok-sok más nem kevésbé fontosakkal együtt képezik a háztartási tudást és a háztartást tanítás magvát.

A magyar asszonyokat otthonuk kialakításában határozottan fejlett szépérzék és jóízlés jellemzi, ezen a téren csupán arra törekedjünk, hogy a magyaros díszítőelemek jobban érvényesüljenek s jellegzetes magyar otthonok alakuljanak ki, melyekben a fejlődő gyermek büszkén ébred tudatára őseink bámulatos forma és stíluserékére. Az egyszerűbb néposztálynál mutassunk rá, hogy ne csak az ú. n. tisztaszoba berendezésére és tisztaságára fordítson gondot, hanem a lakószobának is napos fekvést válasszon, szellőztesse, takarítsa, csinosítsa, hogy olyan otthont teremtsen, melyben minden családtag örömmel tér meg a munka fáradalmait kipihenni s nem keres minden szabad idejére az otthonán kívül költséges szórakozást, mely tömérdek pénzbe kerül s alkalmat ad mindenféle káros szenvedélyek, szerencsejáték s iszákosság kifejlődésére. Sok felvilágosító és meggyőző munkát kíván a családok ruházkodása körüli rossz besosztás és divathóbort leküzdése. Ez csakis a pazarlásra való hajlam és urhatnámság jele, mely a hiúsággal párosulva ma minden társadalmi osztályban zavarokat okoz. Ezen a téren csak a jobb belátás és takarékosagra való ránevelés segíthet. Meg kell állítanunk ezt a ruházkodási versenyt, mert a családok anyagi, sőt egészségi romlására vezet, mert igen sok esetben az ételmezés rovására megy ez a külsőségek hajhászása. Nagy tájékozatlanság is mutatkozik az ételmezés terén. Csak az a háziasszony lehet családjában az egészség őre, aki ismeri az egyes élelmiszerekben lévő tápanyagokat, tudja, hogy nem a konyhák

bőségében van a jólét, hanem az olyan ügyesen összeállított étrendben, melyben biztosítva van gyermekeinek testi fejlődése s az egész család munkabírása. Csakhogy asszonyaink nagyobb százaléka még mindig a húst tartja az élelmiszerek értékmérőjének, világért sem fogyasztatna családjával a leg-táplálóbba barna kenyeret, a zöldfőzelékekről még mindig azt tartja, hogy az nem magyar ember gyomrába való s a gyümölcsfogyasztást és befőst luxusnak s pazarlásnak minősíti. Megdöbbenve látjuk, hogy hazánkban a tojásfogyasztás személyenként 60 drb, holott még a tőlünk vásárló államokban is már 100—120 drb. Nagy harcot kell vívnunk a táplálkozás ezen egyoldalúságával szemben különösen itt az Alföldön, ahol a tanyarendszer elzárkózottabbá teszi a népet s a felvitágosító tevékenység csak igen lassan haladhat. Tanyai asszonyaink, de még a városiak nagy része is még ma is olyan egyhangú étrendeket állítanak össze, mint ezelőtt 15—20 évvel, amikor nem lehetett megkapni az egyes élelmiszereket. Ez csak arra magyarázható, hogy nem tudják a változatosabb étrendeket összeállítani és megfőzni. Pedig ma már a gazdátársadalom férfitagjai is haladva a korról nagyobb igényűek s örömmel vennék, ha asszonyaik nagyobb gondot fordítanának a háztartásvezetésre. Az egyhangú paprikás krumpli és keménytarhonya mellett, ne csak kifőtt tészta szerepeljen, hanem ünnepélyes alkalmakkor egy kis sütemény is kerüljön az asztalra, de ne olyan torta, amit a cukrásszal csináltatnak meg, mert sajnos leg-újabbban már ez jött a divatba. Hol van az a sokat emlegetett régi magyar gazdaasszonyi önérzet, melyet a habkönnyű rétesek, a gyönyörűen díszített torták s a családi örökségül szánt receptek alapoztak meg. Nem szabad, hogy ezt már csak mint elmúlt dicsőséget emlegessük, hanem a jövő gazdaasszonyait úgy kell nevelnünk és megtanítanunk, hogy büszkék lehessenek háztartási tudásukra s a táplálkozás mai egyhangúságát kiküszöböljék elsősorban egészségi okokból, hogy ne legyenek többé vézna, vérszegény magyar gyermekek, de ne is tömjék gyermekeiket hizlaló ételekkel,

mert a kövér gyermek lehet szép, de nincs ellenállóképessége s csak nehézkessé és tunyává válik.

A főzelék és gyümölcsfogyasztásnak az egészségin kívül igen fontos gazdasági oka is van, mert minél nagyobb lesz a kereslet ezekben a termelvényekben, annál nagyobb lendületet vesz ezeknek az áruknak előállítására, annál több munkás ember tud a legegészségesebb foglalkozási munkakörben megélhetéshez jutni s így beláthatatlan nemzetgazdasági kihatásai lesznek az egészséges táplálkozásnak.

Nagy gondot kell fordítanunk a háztartási oktatás keretében a takarékosagra való nevelésre, mely nem merülhet ki a pénzzel való bánásmóddal, hanem különösen a meglévő javak helyes gondozására, felhasználására és ápolására kell megtanítanunk növendékeinket. (Elszakadt ruhákat kézimunkaórán foltoztassuk meg, hogy a 13—15 éves lány már ne az édesanyja drága idejét rabolja olyan munkával, amit már ő is meg tud csinálni s majd jobban óvja ruháját az elszakadástól, ha neki kell kijavítani.) A helyes munkabeosztáshoz is sok irányítást és tanácsot adjunk, mert asszonyaink még sokat pazarolnak idővel és erővel. Különös figyelemmel legyünk arra, hogy ne csak a külső ruhájuk és kezük tisztaságára fordítsanak gondot növendékeink, hanem a tízóraijukat se hozzák piszkos ujságpapirba, vagy pláne papir nélkül a táskájukba vagy zsebükbe dugva s a gyümölcsöt soha ne egyék meg mosatlanul. Így lassan beléjük neveljük a tisztaság iránti hajlamot.

Ha ezeket a kérdéseket így kissé boncolgatjuk, rögtön kitűnik, milyen fontos, szinte fel sem értékelhető egészségi, társadalmi, gazdasági, sőt közgazdasági horderejű kérdések megoldása vár a nőkre, azok háztartási és gazdasági tudására.

Most röviden megvilágítom, hogy a mezőgazdasági népiskolák a háztartási tudás fejlesztése terén hogyan munkálkodnak. Örömmel mondhatom, hogy új tantervünk a leányoktatás terén teljesen a családi nevelés szellemében van összeállítva. A gazdasági tárgyakkal, melyek a legszorosabb

kapcsolatban vannak a háztartástannal heti 5 órában készítjük elő növendékeinket felelősségteljes hivatásukra. Az első órákon növendékeink a kertészet és állattenyésztésnek csupán pénzszerzési lehetőségeit figyelik. Később már érdeklődéssel vesznek részt a növények, hús, tojás és tejtermékek boncolgatásában, amikor megállapítjuk, hogy azok milyen anyagokból állanak, melyik milyen hatással van szervezetünkre s mennyiben tölt be fontos szerepet egészséges ételmezésünkben. Természetes ez a vizsgálódás nem történik a kémikus pontosságával s a tudós szigorával, csupán amennyi a cél eléréséhez szükséges. Számításokkal mutatjuk ki az okszerű táplálkozás olcsóságát, a kereset helyes beosztását s a céltudatos gazdálkodás nemzetépítő feladatát. A tulajdonképeni háztartástan anyaga három évre beosztva egy kerek egészet alkot, mert a háziasszonyi teendők s az élelmiszerek ismeretén és elkészítésén kívül növendékeink részletes tanítást nyernek a gyümölcs és zöldségfélék eltartása és konzerválására vonatkozó ismeretekből is. Mindezt az elméleti előkészítést kiegészítik a konyhakerti, háztartási gyakorlatok és főzőtanfolyamok, melyeken van alkalom arra, hogy az általános főzési elveken kívül aprólékos gyakorlati fogásokat is elsajátítsunk növendékeinkkel, mert ma azon van a hangsúly, hogy a háztartási munkákat kevesebb anyagból, kevesebb idő alatt, kevesebb fáradsággal végezzük mint régen. Közösén állapítjuk meg az étrendet, melyben mindig arra törekszünk, hogy az eddig általuk ismert élelmiszereket minél változatosabban tudják elkészíteni s megtanulják és megszeressék azokat az élelmiszereket, melyeket eddig nem azért nem alkalmaztak, mert nem bírták megvásárolni, hanem mert nem is ismerték. Pl. megtörtént tanfolyamainkon, hogy a 15 lány közül 3 sem ismerte a lencsefőzeléket és többnek fogalma sem volt, hogy a spenótot meg is lehet enni. Hogyan ismerték volna akkor ezek tápláló értékét.

Az ország mezőgazdasági népiskoláiban 40 háztartási konyha van s ahol a tanerőlétszám megengedi, egész éven át folynak a 4—6 hetes főzőtanfolyamok, melyeken

nemcsak saját növendékeink vehetnek részt, hanem bárki, aki tanulni óhajt.

Az elemi és polgári iskolák nem állítják ennyire a tanítás homlokterébe a háztartási ismeretek tanítását, mert nem szakirányú iskolák s tantervük nem ad módot a háztartási tudás ilyen sokoldalú tanítására. Ezekben az iskolákban a háztartástan heti 2, ill. 3 órában az alapvető ismeretek tanítására szorítkozik. De hogy milyen sokat tehet az egyéni szorgalom, arra igen szép példát nyújt a csongrádi VII. és VIII. leányosztály és a polgári leányiskola is. A VII., VIII. leányosztályban igen leleményes megoldással cukrosládából készült tűzhelyen tartanak hetenkint főzőgyakorlatot. Az étrendet már előző nap közösen megbeszélik s azt is, hogy másnap ki mit hoz, amivel a főzéshez hozzájárul. Természetes, hogy mindenki olyan anyagot hoz, ami otthonról kikerül s nem kell a szülőknek külön anyagi áldozatot hozni. Az ebédeket mindig csak 5—6 személyre főzik s már a nyersanyagok összeállításánál nagy gondot fordítanak az élelmiszerek tápérték szerinti összeállítására, melyhez nagy segítséget nyújt a növendékeknek a kiállításon is látható tápszerek értékéről összeállított táblázat. Az adagok megállapításában mindig a takarékosagra hívjuk fel a növendékek figyelmét, hogy már most nozzászokjanak csak annyit főzni, amennyi egy család szükségletét kielégíti s semmi pazarlásba ne menjen. Az edényeket is a növendékek viszik s a terítésnél és tálalásnál nagy gondot fordítanak a jó izlésre való nevelésre.

A polgári leányiskolában is hasonló összeadakozási módszerrel oldják meg a heti főzőórákat, de ők szerencsésebb helyzetben vannak, mert van háztartási konyhájuk.

A mai társadalmi és politikai célkitűzés a családvédelem jegyében áll, mert tudjuk, hogy ezeknek a sejteknek egészsége vagy betegsége viszi győzelemre vagy bukásra az egész nemzettestet. De egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a család lelke a nő s hiába rendezik a munkabérek s részesítik a kereső férjet különféle kedvezményekbe, ha nincs az oldalán egy gondos, beosztó, a pénzzel bánni tudó feleség, soha nem lesz megelégedett s nem tudja kiépíteni azt az új Magyarországot, melyben mindenki békességre és boldogságra vágyik.

Nem szabad tehát késlekednünk, hanem nekünk tanítóknak és tanároknak még fokozottabban részt kell vennünk a reformmunkában mint eddig s mérföldes léptekkel behozni az elmúlt évtized mulasztásait s leányainkban tudatossá tenni a felelősségteljes háztartási munkák szépségét, hogy ne csupán köznapi fáradozást és vesződséget lássanak a mindennap megismétlődő szinte meg sem látszó munkálatokban, hanem olyan jogokat és hatalmi kört, mellyel ők is résztvehetnek a nemzetépítő munkában s így minden jó magyar asszonyra szinte történelmi szerep vár.

Hogy ennek a célnak érdekében minél eredményesebben munkálkodhassunk adjon a jó Isten valamennyiünknek erőt és kitartást.

Höbausz Mária.

Főpénztáros közleménye:

Június az egyesületi számadási év utolsó hónapja. Kérem az igen tisztelt egyesületi tagokat, sziveskedjenek a kibocsátandó csekklapokon feltüntetett tartozásaikat beküldeni.

Vrannay Kálmán főpénztáros

Hozzuk összhangba az új tantervvel értesítő könyveinket

Irta : Matós István.

Régóta vajdó, de még mindig elintézetlen ügye iskoláinknak az „Értesítő” kérdése, amelynek rendezése az új tanterv kiadásával most már halaszthatatlanná vált. A jelenlegi helyzet az, hogy értesítőkönyveink még a régi, ú. n. ismétlőiskola részére készültek. Az 1921. évi XXX. tc. szabályozta a tanítási időt s ennek végrehajtási utasítása alapján készült anyakönyvi napló pedig már részletesen feltüntette mindazon tantárgyakat, amelyekből tanulóinkat osztályozni kell. Végül a VKM. 109.388-1938. IX. sz. rendeletével kiadott új tantervünk felsorolja a mezőgazdasági népiskolában tanítandó tantárgyakat, ezek azonban sem az anyakönyvi naplónkkal, sem pedig a már régebbi keletű értesítőkönyveinkben felvett tárgyakkal nem egyeznek meg.

Nagy munka hárul a tanerőkre az évvégi osztályozásoknál, illetve értesítő kitöltésekor, hogy összhangba hozzák — a tanított tárgyakat, illetőleg — a tantervet az anyakönyvi naplóval és a sokféle kiadású értesítőkönyvvel. A legtöbb iskola igyekezett is ezen a hiányon a maga módján segíteni. A legnagyobb munkát az értesítőkönyvnek az anyakönyvi naplóhoz igazodó átírása adta, mert három — különösen népesebb — osztályt tanító tanerőknek, mintegy 120—130 értesítőkönyvecskébe négy-öt tantárgynak a beírását jelentette. Ezen egyes iskolák pecsétnyomók alkalmazásával könnyítettek. Ott, ahol már az elemi iskolában a Jászberényben Novotha cég által kiadott „Értesítő könyvecskét” vezették be, a szaktanítók részére sem jelentett ezeknek kitöltése munkatöbbletet, mert ebben a tárgyak az anyakönyvi naplónak megfelelően vannak feltüntetve.

Az új tanterv alapján átdolgozott, úgy a leány, mint fiútanulóinknál az I., II., és III. osztályokban is felhasználható és úgy félévkor, mint az évvégén kitöltésre szolgáló mintát mellékelten bemutatjuk. A tan-

tárgyakat teljesen a tantervnek megfelelően vettem fel azon kiegészítéssel, hogy az olvasmánytárgyalás keretéből a leányok részére igen fontos s alaposabban is tanítandó egészségügyi és csecsemőápolási ismereteket, mint külön tárgyat kiemeltem, a gyakorlati munkát pedig a fizikai munka és testi ügyesség megbecsülésére, illetve ezek fokozására az elméleti tárgyak után beillesztettem.

Az osztályzatok jelenlegi sokféle jelzése helyett is kívánatos volna az egyöntetűség és erre az alábbiak szolgálhatnának: magaviseletnél 1 = példás, 2 = jó, 3 = tűrhető; a szorgalomnál 1 = dicséretes, 2 = változó, 3 = hanyag; az elő-

Évvégi értesítő

az 19...../..... tanévben a mezőgazdasági, gazd. irányú továbbképző népiskola osztályában előadott tantárgyakból a következő osztályzatot érdemelte:

Magaviselete	—	—	—	—
Szorgalma	—	—	—	—
E l t e r e s t i t ő	t e l e s t e s	Hit- és erkölcsstan	—	—
		Növénytermesztés	—	—
		Állattartás és tenyésztés	—	—
		Kertművelés	—	—
		Gazdaságvezetés	—	—
		Háztartási ismeretek	—	—
		Kézimunka, háziipar	—	—
		Gyakorlati munka	—	—
		Olvasás és olvasmánytárgyalás	—	—
		Egészségtan, csecsemőápolás	—	—
Írás, fogalmazás	—	—	—	
Számolás, mérés	—	—	—	

Mulasztott igazoltan félnapot.

Mulasztott igazolatlanul félnapot.

Kelt 19..... évi hó nap.

igazgató.

P. H.

osztályvezető,
gazd. szaktan.

menetelnél 1 = kitűnő, 2 = jeles, 3 = jó, 4 = elégséges, 5 = elégtelen.

Ugy az I., mint a II.-od. oszt. tankönyveinknek az új tanterv alapján való átdolgozása folyamatban van. Kívánatos volna, hogy egyidejűleg, úgy anyakönyvi naplóink, mint értesítőkönyveink is a folyamaton felvett tantárgyaknak megfelelően

átdolgoztassanak. Szűnjön meg ezen a téren is „Ahány ház, annyi szokás” állapota és lépjen helyére az új anyakönyvi naplónak megfelelően egybeállított egységes értesítőkönyvnek egyöntetű kitöltése és ismét előbbre jutunk egy lépéssel a haladás, illetve iskoláink megbecsülése útján.

Gazdasági tanításvázlatok

(Egyszerű tanításminták a székesfehérvári mezőgazdasági népiskolában megrendezett gazdasági irányú pedagógiai szeminárium anyagából)*

Közli: **Balatonai Béla.**

I. fiúosztály.

(Tanítási idő: 1/2 óra)

Tantárgy: Általános növénytermesztés.

Tananyag: Az istállótrágya és kezelése.

Tárgyi cél: Az istállótrágya gazdasági szempontból való helyes értékelésének és kezelésének megértése.

Nevelési cél: Semmiféle foglalkozás nem lealázó, még a trágyával való foglalkozás sem.

Szemléltetési eszközök: Trágyatelep a valósgban és kicsinyített mintája.

A tanítás részletes vázlata:

Előkészítés. *Kapcsoló ismételés:* Jó esőnk volt ma éjszaka vagy jó időnk lett ma reggelre (fejét simogatva) Pista? Nálátok is ugy-e Alsóvároson? Most nő ám a vetés... De nemcsak az esőtő nő, Miska, hanem még mitől? (A napsugártól, a trágyától.) Miféle trágyákat ismersz? (Istálló-, fekáli-, zöldtrágya.)

Célkitűzés: Régi gazdaközmondás, hogy a trágyatelep igazi *aranybánya*, lássuk, hogyan válik tehát az okos gazda kezelése folytán a trágya arannyá!

Tárgyalás. *Új anyag közlése:* Az istállótrágya többféle, az szerint melyik háziállattól származik, de abban minden istállótrágya megegyezik, hogy állati ürüleből és alomanyagból áll. Ez a keverékanyag korhad, úgy mondjuk *érik*. Vajjon mitől? (Tárgyalás: baktériumoktól.) Látjuk vannak hasznos baktériumok is. Az éretlen trágya szalmás, a növény még felszívni és feldolgozni nem képes, később félérett lesz, majd éretté, végül túlérétté válik. (Vázlatszavak a táblára.) Ezt a mi trágyatelepünkön is meg fogjuk nézni.

Érés közben nitrogén illan el az istállótrágyából, ha helytelenül kezelik. Ezt azonban mivel

* *Jegyzet.* Lapunk a mezőgazdasági iskola oktatóinak szaklapja lévén, szükségesnek látjuk, hogy időnként a tanításnak ne csak elméletéről, de gyakorlatáról is adjunk közleményeket olvasóinknak, Szerkesztő.

értékes növényi táplálóanyag, az okos gazda, amilyenek ti is akartok lenni (önérzetre nevelés), tőle telhetőleg megakadályozza. Hogyan? Ez a nagy kérdés. Hogyan kell helyesen kezelni a trágyát, hogy a N el ne szálljon belőle?

Vegyük sorra a trágyakezelési módokat.

Trágyatelepen: jó, szarvasban: jobb, akolban: legjobb. (Vázlatszavak.)

Vizsgáljuk meg a kezelési eljárásokat. Gondolkodjunk azon, miképpen volnának elpusztíthatók a N-bontó baktériumok az istállótrágyában? (Itélő- és megfigyelőképesség fejlesztése.)

Felfedem nektek a titkát, mert jó fiúk vagytok. A trágya helyes kezelésének *kettős titka*: az öntözés és tipratás. Miért kell öntözni és tipratni? Öntözzük, hogy nyirkos legyen és korhadjon, továbbá összesimuljon az alomanyag, tipratjuk, hogy a levegőt kiszorítsák és a baktériumok — levegő hiányában — elpusztuljanak. Az öntözés és tipratás kiviteli módjának megbeszélése (trágyatelep-minta bemutatása.)

Biráljuk meg a különböző kezelési módokat. (Vázlatszavak után a táblára írva: jó, jobb legjobb)

Összefoglalás. a) *Begyakorlás* végett elmondás a vázlatszavak alapján. b) *Alkalmazás*: Kiknek van otthon trágyatelepük? Ki látott már szarvasba rakott trágyát? c) *Elmélyítés*: Sokan kényeskedve elfintorítják orrukat a trágyatelep mellett vagy az istállóban. De a zsiros, trágyás földben termő főzelékféléket és mindent, amit a gazda termeszt, nem vetik meg. „A trágya a gazda kenyere” régi közmondás. Az okos, haladó gazda pénzért is megveszi a trágyát és csak a nem iskolázott, tanulatlan ember nézi le a trágyás csizmát, a trágyával foglalkozó gazdaembert (de a fehér kenyeret, amit kezemunkájával előteremt a földből, azt mindenki szereti). Nincs lenézni való semmiféle foglalkozásban, — azt kell lenézni, aki irtózik a munkától és azt, aki nem kezeli jól a trágyát, „a gazda aranybányáját”. (Folytatásban a II. oszt.)

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

46. SZEGHALOM.

Szeghalom nagyközség Békés megyében a Berettyó folyó mellett fekszik, de a község határát keresztülszeli a Sebes-Körös folyó is. Ősrégi község, amelyről már Béla király névtelen jegyzője is említést tesz könyvében, mint létező községről. Neve tősgyökeres magyar név, melyet még a honfoglalók adtak neki arról a halomról, amelyen ma a község közepén a katolikus templom áll.

A török hódoltság idején teljesen elpusztult a község úgy, hogy évtizedekig lakatlan, elvadult hely volt a község mai területe. A törökök kivétele és a kuruc-labancvilág elmúlása után a XVIII. század elején népesült be és indult fejlődésnek. A község határa a törökök idejében elpusztított kisebb településekkel tetemesen bővült úgy, hogy ma 40.000 kat. hold annak területe, melynek nagyobb része szikes terület és amelynek 70%-a szántó-föld, 18%-a legelő, 4%-a rét, 6%-a terméketlen, míg 2%-a egyéb terület.

A község lakóinak száma 11.000 körül van,

kiknek főfoglalkozása a mezőgazdálkodás. A gazdálkodás tanyarendszer szerint történik tanya-központok nélkül és túlnyomó részben kalászosokat termelnek a gazdák, amire a sok szikes talaj, a kevés csapadék és a csapadék helytelen megoszlása készíteti őket. A község állattenyésztése az utóbbi időben nagy fejlődésnek indult.

Szeghalom község az ország első községei között volt, ahol gazdasági népiskolát szerveztek. Már az 1900. év őszén megtörtént a gazdasági népiskola megszervezése és ugyanezen év decemberében már megkezdődött a tanítás is. Gyakorlóterületét azonban csak az 1903. év őszén kapta meg az iskola, midőn közvetlen a község melletti közös legelőből 20 kat. hold 58 négyszögöl területet e célra kihalásítottak. Az 1924. év őszén a földreform révén gyakorlóterület-kiegészítés címén hozzájutott még az iskola 5 kat. hold területéhez s így jelenleg az iskola gyakorlóterülete 25 kat. hold és 58 négyszögöl. Ezen utóbb kapott 5 kat. hold

Az iskola épülete.

terület azonban az iskolától 14 km távolságra van.

Az iskola szervezésekor Szeghalom község képviselőtestülete 18.000 Kor-át szavazott meg iskolai épületek felépítésére és felszerelésére, de ezen kötelezettsége alól a következő évben ismeretlen okból a VKM feloldotta. Ez oknál fogva a község nem is építette fel sem a tanügyi, sem pedig a gazdasági épületeket s nem is szerelte azokat fel még a legszükségesebb felszerelési tárgyakkal sem. A gyakorlóterület jövedelméből szereztek be a legnélkülönözhetlenebb felszerelési tárgyakat 27 éven keresztül az iskola vezetői és építettek vályogból ideiglenes kisebb gazdasági épületeket, melyek azonban állandó használatra nem voltak megfelelőek. A tanítások céljaira ez idő alatt a ref. egyház bocsátott kegyelemből egy-két tantermet rendelkezésre. Végre hosszas tárgyalások után Szeghalom község államsegéllyel felépítette az 1927/28. évben az összes gazdasági épületeket, míg az 1929/30. évben pedig az összes tanügyi épületeket. Az épületek mind téglából készültek.

Az oktatás 1930. évtől kezdődőleg az iskola gyakorlóterületén épült tanügyi épületben történik, ahol erre a célra 2 tanterem, 1 munkaterem, háztartási konyha és éléskamra áll rendelkezésre. A gyakorlati oktatást, szemléltetést igen megkönnyíti azon körülmény, hogy a tanügyi épületek is a gyakorlóterületen épültek fel.

Az iskolába beírt tanulók száma 500—600 között szokott ingadozni, de tanév közben a beírt tanulók közül rövidebb-hosszabb időre tekintélyes számú tanulót szokott felmenteni az illetékes hatóság különösen az őszi és tavaszi hónapokban, mert azok messzi tanyákon tartózkodnak különféle gazdasági munkák végzése eeljából. Amint legtöbb gazdasági népiskolánál van, úgy itt is leginkább a szegényebb szülők gyermekei járnak a gazdasági népiskolába, mert a vagyonosabb szülők középiskolákba, iparostanonciskolába küldik gyermekeiket.

A téli félévben 9 osztályba osztva heti 2 félnapon járnak fel a tanulók oktatásra s így minden nap 3—3 osztály van fent. A nyári félévben 12 osztályba osztva heti 1 félnapon jönnek fel a tanulók s így ekkor mindennap 2—2 osztály van fent. Ezenkívül a téli félévben délutánonként a fiúk részére seprűkötő, kosárfonó, gyékényfeldolgozó tanfolyamokat, míg a lányok részére szövő, fehérnemű és felsőruha szabás-varrás tanfolyamokat szokott az iskola tartani. Ezen tanfolyamoknak

nemcsak nagy nevelőhatásuk van, hanem lehetővé teszik, hogy az ezeken szerzett ismereteket a tanulók otthon különösen télen egyéb munka hiányában jövedelmezőleg hasznosítsák s esetleg öregségük alkalmával megélhetésüket biztosítsák. A lányok részére tartott tanfolyamoknál többek között egyik főcél az is, hogy az olcsó és izléses magyaros felsőruhák készítését elsajátítsák s annak hordását az egész községben elterjesszék.

A III. osztályos leánytanulók részére minden tavasszal hathetes háztartási tanfolyamot szokott az iskola tartani. Ennek a tanfolyamnak célja a változatos, izletes és olcsó ételek elkészítésének megtanulása, hogy ezáltal a községbeli parasztgazdák egyoldalú táplálkozását lassanként változatosabbá, egészségesebbé és olcsóbbá lehessen tenni. Ezen tanfolyamon naponta más és más egyszerű ételeket tanulnak meg elkészíteni a lányok, amely ételeket maguk el is fogyasztják s ebédükön rendszeren egy-egy szülőt is vendégül szoktak látni. Főképpen különféle főzelékféle ételeket készítenek többet, mert ezeket ma a magyar alföldi parasztgazda asztalán nem igen lehet látni. Kiszámítják és maguknak leírják a tanulók a főzés megkezdése előtt minden ételről, hogy milyen és mennyi anyag szükséges azok elkészítéséhez, mennyibe kerülnek az anyagok s végül egy személy részére mennyibe kerül az ebéd ára. Az ünnepi három tál étel általában 40—50 fillérbe, míg a hétköznapi két tál étel általában 20—30 fillérben kerül személynként. Ezen háztartási tanfolyamok vizsgája összeesik az évvizsgáló vizsgával, midőn a tanfolyamot végzett leányok vizsgai ebédet készítenek, amelyre meg szokta hívni az iskola a község vezető embereit, az iskolaszék tagjait és felváltva a szülőket. Ezen a vizsgai ebéden a tanfolyamot végzett leányok szolgálnak fel a maguk által készített egyforma olcsó, izléses magyaros ruhában.

Az évvizsga alkalmával a tanulók különféle tanfolyamokon készült dolgaiból egy nagyobb-szabású kiállítást is szokott az iskola csinálni, melynek megtekintésére a tanulók útján és közhírrététellel meghívja az iskola a szülőket és más érdeklődőket. E kiállítás napokig megtekinthető s igen sokan szokták azt látogatni.

Ugy az évvizsgán, valamint az azt követő vizsgai ebéden és az iskolai kiállításon megjelentek ajkán sok dicsérő szó szokott elhangzani az iskola működésével kapcsolatban.

Gazdasági épület.

Az iskola gyakorlóterületéből 20 kat. hold 58 négyszögöl terület Szeghalom község délkeleti oldalán közvetlenül a község szélén, Berettyó folyó partján fekszik. E gyakorlóterületet egy köves és egy dülő-út három szabálytalan alaku darabra szakítja szét. A gyakorlóterület beton-járdával van összekötve a községgel és itt épültek fel a korszerű gazdasági és tanügyi épületek is. A község melletti gyakorlóterület talaja a 3-ik kataszteri osztályba van sorolva s általában jónak mondható, mert legnagyobb része középkötöttségű, televényes vályogtalaj az, de vannak benne nagyobb foltok, ahol kötött agyag, vagy termékeny iszap a talaj összetétele. Felszine a területnek igen egyenetlen, ami miatt hóolvadáskor és nagyobb esőzések idején a mélyebb részeken megáll a víz, amely a növényekben kárt tesz. A gyakorlóterület azon részén, amelyet a földreform révén 14 km távolságra kapott az iskola a talaj szintén középkötöttségű, de sokkal gyengébb minőségű, televényben szegényebb az, mert a nagy távolság miatt az iskola ide nem tud istállótrágyát kihordatni. hanem műtrágyának zöldtrágyázással való kombinálása útján igyekszik itt a talajert fenntartani.

Az iskola gyakorlóterületén a mezőgazdasági növények termelése négyes vetésforgó szerint történik.

1. Takarmány.
2. Őszi kalászos (Szuperfoszfát műtrágyával)
3. Kapás (istállótrágyázva)
4. Tavaszi kalászos.

A vetésforgón kívül a terület 15—20%-án lucernát termel az iskola.

A kettős termeléssel is állandóan és sikerrel kísérletezik az iskola. A buza tartójába vetett kapálható csalamádé rendszeren kielégítő, vagy jó termést szokott adni. Ezen kettős termelés kiterjesztésére majd akkor nyílik alkalom, ha az elkészült és jóváhagyás alatt álló permetező öntözési tervek szerint az iskola egész gyakorlóterülete öntözhető lesz a mellette elfolyó Berettyó folyóból. Történtek már kísérletek az iskolánál az árasztó öntözéssel is, de ez nem vezetett sikerre az egyenetlen talaj-felület és amiatt sem, hogy a földtöltések útján vezetett öntöző víznek 80—90%-a eltűnt a töltés repedéseibe, lyukaiba, a talaj alsóbb részeibe, mielőtt még az eljuthatott volna az 1—200 méterre levő öntöző területre. A kettős termeléshez és az öntözéshez szükséges jó táplálóerőben levő talaj és az öntöző víz már meg van s így a permetező öntöző-berendezés remélhető közeli elkészülte után a mainál is több takarmány termesztésével az iskola jelenlegi intenzív állattenyésztését

még tovább lehet fejleszteni. A mezőgazdasági termények iskolai átlagait is a permetező öntözéssel a mai elég magas szintről még magasabbra lehet emelni, az iskola kertgazdálkodásának jövedelmét is ezzel emelni és biztosabbá lehet tenni, amelynek eredménye az iskola gyakorlóterülete tiszta jövedelmének lényeges emelkedése és a példaadóbb gazdálkodás bemutatása lesz.

Az iskola gyakorlóterületén csak nemesített fajta mezőgazdasági terményeket termel és azokból készséggel juttat vetőmagot a község hozzáfutó kisközségi részére is.

Az iskola termésátlagai mennyiség és minőség tekintetében magasan felülmúlják a gyakorlóterülettel szomszédos kisközség átlagos terméseit.

Kimutatás

a csapadékról és az iskola kat. holdankénti terméseredményeiről.

Évben	Évi csapadékmm	T e r m e t t			Jegyzet
		Buza	Árpa	Cs.tengeri	
m é t e r m á z s a					
1929	494.2	16.—	15.17	25.83	
1930	515.5	12.37	12.66	**12.17	**aszályos nyár
1931	510.5	16.24	14.85	30.20	
1932	540.5	*7.20	18.35	34.20	*rossza kár
1933	480.3	15.55	14.34	25.33	
1934	379.5	13.20	**8.08	29.51	**aszály kár
1935	356.1	**11.14	**10.06	**10.14	
1936	644.8	16.02	17.88	37.33	
1937	500.9	13.76	13.83	31.25	
1938	605.9	17.20	12.90	27.42	
10 éves átlag	502.8	13.87	13.81	26.34	

Az iskola gyakorlóterületének igen fontos része a kertészet. Kertészeti célra közel 3 kat. hold terület van körülkerítve, amelyből 1 kat. holdnál nagyobb a gyümölcsös, míg a többi területen szőlő, faiskola és konyhakert van. A kert rendeltetése, hogy a tanulók megismerhessék a különféle kerti növényeket, fákat s azok ápolását, gondozását is elsajátíthassák az iskolában. A faiskolából kikerülő, szépen fejlett és szakszerűen kezelt gyümölcsfaoltványokat és gazdasági facsemeteket nemcsak a község, hanem a vidék lakossága is szívesen vásárolja. A gyümölcsfák és oltványok gondozására, permetezésére igen sok gondot fordít az iskola s így azok betegségtől mentesek. Mindenféle kerti terméket, különösen gyümölcs-

féléket elég jól lehet értékesíteni a helyi piacon is. A kertészet rohamos fejlődése és az abból származó eddigi igen szép jövedelem ugrásszerű emelkedése várható, ha a közeljövőben a permetező öntöző-berendezés megkezdte működését az iskolánál.

A gyakorlóterület megmunkálását 2 drb. nóniusz-fajta igásló végzi. Igen megnehezíti a szükséges munkálatok elvégzését az a körülmény, hogy az iskola gyakorlóterületéből 5 kat. hold terület 14 km távolságra van az iskolától.

Az iskola szarvasmarhatenyésztése rendszeresen 4 drb magyar pirostarka tehénből s azok szaporulataiból áll. Az anyag jónak mondható, mert a tehének megfelelő takarmányozás mellett a borjazás után 4—5 hónapig is átlagban naponta 16—20 liter tejet is adnak. Van az iskolának egy „Csermely” nevű tehene, amely a debreceni gazdasági akadémiától került az iskolához és amely a második borjazása utáni első hónapokban 20 liternél több tejet adott naponta, de ma a borjazás utáni nyolcadik hónapban is ad még 18—19 liter tejet naponta. Ez a tehén törzskönyvezve is van. A tehének a gyakorlóterület melletti Berettyó folyó árterületében bérelt legelőre járnak.

A tejet házhoz szállítva jelenleg 16 fillérért értékesíti az iskola. A tejből igen szép jövedelme van az iskolának s ezért a tejtermelés fokozására. az okszerű takarmányozásra, a szarvasmarha tenyésztés-anyag kiválasztására nagy gondot fordít az iskola, hogy ezzel is példát mutasson a tanulóknak és a község lakosságának.

Sertésekből a magyar mangalicát tartja az iskola, mint amelyik fajta legalkalmasabb a község gyenge, szikes legelőire. Tenyészanyagot az ország egyik leghíresebb tenyészetéből szerzett be az iskola s így a szaporulatot a község lakossága szívesen vásárolja meg az iskolától tenyésztési célra.

Az iskola baromfitenyésztete országoshirű, amellyel országos és nemzetközi kiállításokon igen sok első díjat és aranyérmet nyert. Állami ellenőrzés alatt áll a tenyésztés s így fehérhasmenés és tuberkulózis mentes az. A rhode izland fajta tyúkot tenyészt az iskola, melyből rendszeren 100—120 drb a törzsállomány. A keltetőgéppel keltetett mintegy 300 drb növendékállatot szokott az iskola évente műanyával felnevelni, melyekből rendszeren 100 drb kakast az állam szokott átvenni 6—7 pengős darabonkénti áron kiosztási célra. A

(Folytatás a IV. oldalról.)

keltető tojásokat már december hó elejétől a nyár közepéig a békéscsabai keltetőközpont vásárolja meg az iskolától 10—18 filléres darabonkénti áron. Keltető tojást és tenyész-anyagot az ország különböző részeiből vásárolnak az iskolától. Az állomány további nemesítése céljából vérfrissítésre az ország legjobb tenyészeteivel szokott kakast cserélni. Csapófészek-ellenőrzés és törzskönyvi eredmények alapján történik a szigorú selejtezés. Az 1938. évben már elérte az iskola azt, hogy a tyúkok évi tojás-átlaga 145 drb volt és 1800 P-n felül volt az iskola nyers bevétele a baromfiak után.

A gyakorlóterületen folytatott gazdálkodás eredményét mutatja, hogy az 1936. évben 2117·95 P, az 1937. évben 1715·13 P és az 1938. évben pedig 1654·35 P volt az iskola tiszta jövedelme, pedig ezekben az években a gyümölcsstermést a tavaszi fagyok erősen csökkentették, vagy teljesen megsemmisítették. A tiszta jövedelmet majd nagyobb mértékben lehet fokozni, ha megindul a közel-jövőben az iskolánál a permetező öntözés.

A férfi-tanerők a szigorúan vett iskolai elfoglaltságokon kívül a község gazdasági kultúrájának emelése érdekében résztvesznek minden gazdasági megmozdulásban s ott irányító szerepet töltenek be.

A község határa legnagyobb részben szikes terület s ezért hat esztendővel ezelőtt szikjavítási kísérleteket végzett az iskola igazgatója meszezés-sel és digózással, amely kísérletek igen jó eredménnyel végződtek. Ennek alapján a község gazdái illetékes helyen kérték a szikjavítások megindítását, melynek eredménye az lett, hogy nemcsak Szeghalomban, hanem az egész vármegyében

erősen megindultak a digózással történő szikjavítások, melyeknek végeztetésére a gazdák olcsó és 10 év alatt visszafizethető kölcsönt kapnak, míg a munkások a téli és koratavaszi időben kenyerüket megtudják keresni ezen munkálatoknál.

11 évvel ezelőtt alapította meg az iskola igazgatója a községben az állatbiztosító szövetkezetet, amely ma is áldásosan működik.

A férfi-tanerők kezdeményezésére létesült a községben a gyümölcsstermelők egyesülete, amely különösen a gyümölcsvédelem terén végez ma is nagy munkásságot.

Télen igen sok időszerű gazdasági előadásokat is tartanak a gazdák részére a férfitanerők, tanácsokkal látják el a hozzájuk forduló gazdákat, de ők látják el a növényvédelmi helyi szolgálait, a gazdasági tudósítást, a csapadékmérő állomás vezetését, egyes gazdasági anyagoknak nagyobb tételben való olcsóbb beszerzését és a gazdák közötti szétosztását is. A községben levő szövetkezetek, gazdaszervezetek vezetőségeiben is benne vannak a férfitanerők és így irányítják azokat.

Az idei Budapesti Orsz. Mezőgazdasági Kiállításán résztvett az iskola is s azon a tanulók munkáit, meg az iskolánál és az iskolán kívül folyó munkásságát mutatta be. A legmagasabb díjjal a „Pigniczky“ serleggel tüntette ki az iskolát a bíráló bizottság.

Az iskola igazgatója 1924 óta Nagy Sándor. Jelenlegi munkatársai: Molnár Ferenc, Molnárné Kárpáti Piroska és Igonda Júlia.

Ez iskolánál működtek: Mihályi Kálmán az iskola szervezője, Fábán J. Miklós, Balogh Mária, Kurucz né Domján Etelka, Helyes Erzsébet és Meggyessy Irén.

Az Eötvös-Alap önszegélyző és családjóléti osztálya
lehetőséget nyújt csekély anyagi kötelezettség
mellett, nyugodt öregkor biztosítására

még tovább lehet fejleszteni. A mezőgazdasági termények iskolai átlagait is a permetező öntözéssel a mai elég magas szintről még magasabbra lehet emelni, az iskola kertgazdálkodásának jövedelmét is ezzel emelni és biztosabbá lehet tenni, amelynek eredménye az iskola gyakorlóterülete tiszta jövedelmének lényeges emelkedése és a példaadóbb gazdálkodás bemutatása lesz.

Az iskola gyakorlóterületén csak nemesített fajta mezőgazdasági terményeket termel és azokból készséggel juttat vetőmagot a község hozzáfutó kisgazdái részére is.

Az iskola termésátlagai mennyiség és minőség tekintetében magasan felülmúlják a gyakorlóterülettel szomszédos kisgazdák átlagos terméseit.

Kimutatás

a csapadékról és az iskola kat. holdankénti terméseredményeiről.

Évben	Évi csapadékmm	T e r m e t t			Jegyzet
		Buza	Árpa	Cs.tengeri	
		m é t e r m á z s a			
1929	494.2	16.—	15.17	25.83	
1930	515.5	12.37	12.66	**12.17	**aszályos nyár
1931	510.5	16.24	14.85	30.20	
1932	540.5	*7.20	18.35	34.20	*rossza kár
1933	480.3	15.55	14.34	25.33	
1934	379.5	13.20	**8.08	29.51	**aszály kár
1935	356.1	**11.14	**10.06	**10.14	
1936	644.8	16.02	17.88	37.33	
1937	500.9	13.76	13.83	31.25	
1938	605.9	17.20	12.90	27.42	
10 éves átlag	502.8	13.87	13.81	26.34	

Az iskola gyakorlóterületének igen fontos része a kertészet. Kertészeti célra közel 3 kat. hold terület van körülkerítve, amelyből 1 kat. holdnál nagyobb a gyümölcsös, míg a többi területen szőlő, faiskola és konyhakert van. A kert rendeltetése, hogy a tanulók megismerhessék a különféle kerti növényeket, fákat s azok ápolását, gondozását is elsajátíthassák az iskolában. A faiskolából kikerülő, szépen fejlett és szakszerűen kezelt gyümölcsfaoltványokat és gazdasági facséméket nemcsak a község, hanem a vidék lakossága is szívesen vásárolja. A gyümölcsfák és oltványok gondozására, permetezésére igen sok gondot fordít az iskola s így azok betegségtől mentesek. Mindenféle kerti terméket, különösen gyümölcs-

féléket elég jól lehet értékesíteni a helyi piacon is. A kertészet rohamos fejlődése és az abból származó eddigi igen szép jövedelem ugrásszerű emelkedése várható, ha a közeljövőben a permetező öntöző-berendezés megkezdí működését az iskolánál.

A gyakorlóterület megmunkálását 2 drb. nóniusz-fajta igásló végzi. Igen megnehezíti a szükséges munkálatok elvégzését az a körülmény, hogy az iskola gyakorlóterületéből 5 kat. hold terület 14 km távolságra van az iskolától.

Az iskola szarvasmarhatenyésztése rendszeresen 4 drb magyar pirostarka tehénből s azok szaporulataiból áll. Az anyag jónak mondható, mert a tehének megfelelő takarmányozás mellett a borjazás után 4—5 hónapig is átlagban naponta 16—20 liter tejet is adnak. Van az iskolának egy „Csermely” nevű tehene, amely a debreceni gazdasági akadémiától került az iskolához és amely a második borjazása utáni első hónapokban 20 liternél több tejet adott naponta, de ma a borjazás utáni nyolcadik hónapban is ad még 18—19 liter tejet naponta. Ez a tehén törzskönyvezve is van. A tehének a gyakorlóterület melletti Berettyó folyó árterületében bérelt legelőre járnak.

A tejet házhoz szállítva jelenleg 16 fillérért értékesíti az iskola. A tejből igen szép jövedelme van az iskolának s ezért a tejtermelés fokozására. az okszerű takarmányozásra, a szarvasmarha tenyésztés-anyag kiválasztására nagy gondot fordít az iskola, hogy ezzel is példát mutasson a tanulóknak és a község lakosságának.

Sertésekből a magyar mangalicát tartja az iskola, mint amelyik fajta legalkalmasabb a község gyenge, szikes legelőire. Tenyészanyagot az ország egyik leghíresebb tenyészetéből szerzett be az iskola s így a szaporulatot a község lakossága szívesen vásárolja meg az iskolától tenyésztési célra.

Az iskola baromfitenyésztete országoshirű, amellyel országos és nemzetközi kiállításokon igen sok első díjat és aranyérmet nyert. Állami ellenőrzés alatt áll a tenyésztet s így fehérhasmenés és tuberkulózis mentes az. A rhode izland fajta tyúkot tenyészt az iskola, melyből rendszeren 100—120 drb a törzsállomány. A keltetőgéppel keltetett mintegy 300 drb növendékállatot szokott az iskola évente műanyával felnevelni, melyekből rendszeren 100 drb kakast az állam szokott átvenni 6—7 pengős darabonkénti áron kiosztási célra. A

(Folytatás a IV. oldalról.)

keltető tojásokat már december hó elejétől a nyár közepéig a békéscsabai keltetőközpont vásárolja meg az iskolától 10—18 filléres darabonkénti áron. Keltető tojást és tenyész-anyagot az ország különböző részeiből vásárolnak az iskolától. Az állomány további nemesítése céljából vérfrissítésre az ország legjobb tenyészeteivel szokott kakast cserélni. Csapófészkek-ellenőrzés és törzskönyvi eredmények alapján történik a szigorú selejtezés. Az 1938. évben már elérte az iskola azt, hogy a tyúkok évi tojás-átlaga 145 drb volt és 1800 P-n felül volt az iskola nyers bevétele a baromfiak után.

A gyakorlóterületen folytatott gazdálkodás eredményét mutatja, hogy az 1936. évben 2117·95 P, az 1937. évben 1715·13 P és az 1938. évben pedig 1654·35 P volt az iskola tiszta jövedelme, pedig ezekben az években a gyümölcsstermést a tavaszi fagyok erősen csökkentették, vagy teljesen megsemmisítették. A tiszta jövedelmet majd nagyobb mértékben lehet fokozni, ha megindul a közel-jövőben az iskolánál a permetező öntözés.

A férfi-tanerők a szigorúan vett iskolai elfoglaltságokon kívül a község gazdasági kultúrájának emelése érdekében résztvesznek minden gazdasági megmozdulásban s ott irányító szerepet töltenek be.

A község határa legnagyobb részben szikes terület s ezért hat esztendővel ezelőtt szikjavítási kísérleteket végzett az iskola igazgatója meszezéssel és digózással, amely kísérletek igen jó eredménnyel végződtek. Ennek alapján a község gazdái illetékes helyen kérték a szikjavítások megindítását, melynek eredménye az lett, hogy nemcsak Szeghalomban, hanem az egész vármegyében

erősen megindultak a digózással történő szikjavítások, melyeknek végeztetésére a gazdák olcsó és 10 év alatt visszafizethető kölcsönt kapnak, míg a munkások a téli és koratavaszi időben kenyérléket megtudják keresni ezen munkálatoknál.

11 évvel ezelőtt alapította meg az iskola igazgatója a községben az állatbiztosító szövetkezetet, amely ma is áldásosan működik.

A férfi-tanerők kezdeményezésére létesült a községben a gyümölcsstermelők egyesülete, amely különösen a gyümölcsvédelem terén végez ma is nagy munkásságot.

Télen igen sok időszerű gazdasági előadásokat is tartanak a gazdák részére a férfitanerők, tanácsokkal látják el a hozzájuk forduló gazdákat, de ők látják el a növényvédelmi helyi szolgálait, a gazdasági tudósítást, a csapadékmérő állomás vezetését, egyes gazdasági anyagoknak nagyobb tételben való olcsóbb beszerzését és a gazdák közötti szétosztását is. A községben levő szövetkezetek, gazdaszervezetek vezetőségeiben is benne vannak a férfitanerők és így irányítják azokat.

Az idei Budapesti Orsz. Mezőgazdasági Kiállításán résztvett az iskola is s azon a tanulók munkáit, meg az iskolánál és az iskolán kívül folyó munkásságát mutatta be. A legmagasabb díjjal a „Pigniczky“ serleggel tüntette ki az iskolát a bíráló bizottság.

Az iskola igazgatója 1924 óta Nagy Sándor. Jelenlegi munkatársai: Molnár Ferenc, Molnárné Kárpáti Piroska és Igonda Júlia.

Ez iskolánál működtek: Mihályi Kálmán az iskola szervezője, Fábian J. Miklós, Balogh Mária, Kurucz né Domján Etelka, Helyes Erzsébet és Meggyessy Irén.

Az Eötvös-Alap önszegélyző és családjóléti osztálya
lehetőséget nyújt csekély anyagi kötelezettség
mellett, nyugodt öregkor biztosítására

A női háziipar tanítása a mezőgazdasági népiskolában

A munka és a munka szeretetének minden nép életében felbecsülhetetlen jelentősége volt. Nép-pek, amelyek felemelkedéséről már mindenki lemondott, megfogták az eke szarvát, mindenkit odaállítottak a neki legjobban megfelelő helyre, eiindultak és el is jutottak a fejlődésnek oly magas fokára, amelyről még csak nem is álmodott senki. A ma nemzeteinek kemény harcában, a létért való küzdelemben, csak az a nép lehet a győztes, amelyik felismeri a munkában rejlő anyagi és erkölcsi jelentőséget s így felfelé haladva élvezi áldását. Különösképen vonatkozik ez nemzetünkre, melynek gerincét a földműves lakosság alkotja. Ez a nép erőt, fáradságot nem kimélve, éjt nappallá téve dolgozik, amíg a mezőgazdasági munka tart, de amint szerszámai visszapattannak a keményre fagyott földről, erős karja is lehanyatlak s alig-alig végez valami érdemes munkát a hosszú tél alatt. Így egyenként bár csekélységnek látszik, de együttvéve óriási nemzeti vagyon megy veszendőbe, millió kéz munkaeje és értéke. Pedig asszony, ember mindig megtalálhatja a maga sok tennivalóját, ha megvan benne a munkaszeretet és képesség.

A munkában a nőnek épp úgy megvan a maga feladata, mint a férfinek. A magyar asszony neve „feleség“, aki urának fele segítsége, osztozó társa örömeinek-bánatának s így munkájának is. Ez a segítőházi szerep különösképen abban nyilvánul meg, hogy igyekszik az asszony megtartani azt, amit a gazda megszerez, ahogy a magyar közmondás mondja: „Vigyázz asszony, amit a gazda behord a nagykapun, ne vidd ki a kiskapun!“ Pénzét nem dobja ki hiába, hanem amit csak lehet, előállít odahaza s esetleg azt viszi piacra. Mennyi pénzt takarít meg, ha szabad idejét hasznos háziiparra fordítja. Sőt nemcsak „megtakarít“, hanem gyarapít is. De nemcsak anyagi, hanem erkölcsi értéke is van a háziiparnak: szorgalmas munkában együtt tartja a család tagjait s a gyermekek szülőiknek segédkezve szorgalmas, törekvő, ügyes emberekké válnak.

A mezőgazdasági népiskola a gyakorlati életre nevel, ennél fogva egészen természetes, hogy a munkára kell, hogy neveljen. Nem lehet fontosabb feladata, minthogy tanítványait mindazokkal a lehetőségekkel megismertesse, amelyek segítségével az életszintet növelhetik, önmagukat gazdagítják s így a nemzeti vagyon gyarapításában is résztvesznek. Így kerül sor a mezőgazdasági népiskola keretein belül a nemzeti vagyon gyarapításában igen fontos tényező, a háziipari ismeretek fokozottabb megismertetésére.

Iskoláink bőséges tananyaga nem enged időt arra, hogy az iskolai órák keretén belül foglalkozzunk a háziipar tanításával, kivéve a magyar népies kézimunkákat, melyeket tágabb értelemben szintén a háziipari foglalkozásokhoz sorolhatunk, így a buzsáki, irásos, sárközi, vagy rimóczi himézéseket. Mintegy pótlásképpen tartunk ezért a téli félévben 2—3 hónapig tartó háziipari tanfolyamot: fiúk részére fűzveszűből kosárfonó, leányok részére fehérnemű és felsőruha szabás-varrási tanfolyamot. Mi sem bizonyítja jobban ezeknek a tanfolyamoknak fontosságát, hogy nagy számmal jelentkeznek növendékeink s hogy egy-egy távolabbi tanyáról csak azért hozza ide a szülő gyermekét, mert hallotta, hogy itt megtanulhat varrni, vagy kosarat fonni is. Természetes, hogy ezeken a tanfolyamokon a részvétel teljesen ingyenes.

A szabás-varrási tanfolyamra leánynövendékeink saját maguk hoznak anyagot s azt maguk, vagy hozzátartozóik számára dolgozzák fel. De gyakran a szegényeknek szánt fehérneműt, vagy kötényeket is az ilyen tanfolyamon készítjük el. Itt ismerik meg a varrógép kezelését, tisztántartását, hiszen van közöttük több, akiknél van odahaza varrógép, de ahhoz még eddig sohasem volt szabad hozzányúlania. Megtanulhatnak mértéket venni, amely alapvető feltétele a varrásnak. Elkészítünk közösen néhány nélkülözhetetlen szabásrajzot pl. derékminta, ujjaminta, stb., melynek később mikor kikerülnek az iskolából ugyancsak hasznát veszik.

Az egyes ruhaféléket eleinte a tanfolyam vezetője szabja ki, gondosan megmagyarázva, mit miért tesz. A növendékek ezalatt figyelemmel kísérik, később már maguk próbálkoznak vele, természetesen felügyelet mellett. Érdekes megfigyelni azt a jóleső izgalmat, amely ilyenkor erőt vesz rajtuk s milyen boldogok 1—1 kiszabott darab után. Varrás közben van alkalom a különböző ruhaanyagok értéke, tartóssága, felismerésének pl. gyapjú, pamutszövet, len, pamutvászon megbeszélésére. A maguk készíttette ruhát boldog örömmel hordják s mindenkor büszkék reá, nem egyszer egész esztendőben abban járnak iskolába. Ügyesebb növendékeink 5—6 darabot is elkészítenek a tanfolyam tartama alatt. S a szülők, akik eleinte félve adták gyermekeik kezébe a ruhaanyagot, később szívesen áldoznak.

Nem ad az ilyen tanfolyam képeztést, kenyérkereseti lehetőséget, — bár sokan annyira megszeretik itt a varrást, hogy később ezt a pályát választják, de boldogulásukban elősegítik őket, mert sok-sok fillér kiadásától mentesülnek.

Nagyon alkalmasak az ilyen tanfolyamok arra is, hogy közelebb kerüljünk növendékeinkhez, megismerjük őket munkaközben. Ezer és ezer alkalom nyílik a nevelésre: a ruhaanyag helyes megválasztásával, ügyes szabásával takarékoságra, ízlésre, csínre, csak az egészen jó varrásokat meghagyva, ügyelve a szép belső eldolgozásra is tisztaság, rend és pontosságra nevelünk. Vigyázva a szem kimélésére, a helyes testtartásra a testi nevelésről sem feledkezünk meg. Ha látja a gyermek, hogy egy-egy ruhadarab elkészítése, mennyi fáradságot, időt vesz igénybe, megtanulja értékelni a munkát. A szegények számára való varrással viszont szociális érzéküket fejlesztjük. Ha csak lehet magyaros szabású ruhákat készítenek s így a tanfolyamokat a nemzeti nevelés szolgálatába állítjuk.

Komoly, hasznos munkát végez tehát a mezőgazdasági népiskola, midőn háziipari tanfolyamokat rendez. Nem ezek rendezése az egyedüli célja, nem az egyetlen eszköze, amellyel a magyar haza boldogulását szolgálja, de az új magyar élet felépítéséhez ezáltal is szolgáltat egy darab téglát. Vajh' minél több ilyen téglát beépítésével járulhatnánk hozzá az új Magyarország megteremtéséhez.

Makó, 1939. év.

Esztergályos Margit.

H I R E K

Üdülönkről.

Szoboszlón megkezdődött a fürdőidény. A fürdőtelep szép új parkjával s a hozzácsatolt, vele egybekerített csónakázó tavával sokkal szebb mint eddig volt.

Az őszi közgyűlés határozatából üdülönk is újrafestve s még a szükségeseket beszerezve készen várja vendégeit. Gondnok tisztelettel kéri tagtársait, hogy szobaigényléseiket az igénybevétel előtt pár héttel juttassák hozzá, hogy szobát biztosíthasson. További kérése, hogy városukból Szoboszlóra készülő ismerőseiknek szíveskednének üdülönket ajánlani, mert nem tagok is igénybevehetik. Üdülönk valóban tiszta kényelmes és csendes; ott kapható jó házikosztal kellemes üdülést biztosít. Kéri igazgató kartársait, hogy városuk helyi lapjában ismertessék üdülönket, szobaárakat s hogy a gondnok mindenkinek készséggel ad felvilágosítást.

Szobaárak: Elő és utóidényben április 15-től június 15-ig és augusztus 21-től október 31-ig tagoknak egy ágyas 1.10 P 2 ágyas 1.70 P nem tagoknak egy ágyas 1.40 P két ágyasszoba 2.40 P. Főidényben június 16-tól augusztus 20-ig tagoknak egy ágyas 1.60, két ágyas 2.40 P nem tagoknak egy ágyas 2 P két ágyas 3 P. Pótágy 80 fillér.

Az üdülönk vendégei részére a fürdő szabad gyógymedencéje partján kabin áll rendelkezésükre, használatáért személyenként az otttartózkodás idejére 1 P a használatdíj

Fürdőjegy díjszabás: Tisztviselőknak vasuti-arcképes igazolvány felmutatásával egy fürdés 70 fillér, hetijegy bármikori s akárhányszori fürdésre 5.50 P. Pótjegy a gyógymedencék használatára 30 fillér, kádfürdőjegy 1—1.30 P.

Üdülönk a fürdő közvetlen szomszédságában a Bánom szőlőskertben fekszik, kocsival a második kapu, gyalogosan pedig a két nagykapu közötti kertajtón közelíthető meg. Kevés csomaggal érkezők az állomáson található autókkal csak a fürdő kapujáig vitessék magukat 50 fillér a taksa, onnan már közel az üdülő.

Riedlmayer János
gondnok.

Az Eötvös-Alap Önsegélyző

és családjóléti osztálya

módot ad minden szülőnek, hogy
gyermekai számára megalapozott

j ö v ő t b i z t o s í t s o n

— **A Magyar tanügyi egyesületek egyetemes szervezetének megalakulása.** Április hó 14-én vált valóra Budapesten — két évi előkészítés után — a tanító szervezetek megalakulása. Az országban lévő országos tanügyi szervezetek 95 %-a tömörült egy közös szervbe, hogy érdekeiket úgy tanügyi mint magán téren hathatósabban megvédhessék. Az egyetemes szervek a következő szabályok illetve irány elvek mellett óhajtanak működni: 1. Az országban fennálló tanügyi (tanügyigazgatási, tanári, tanítói, kisdiednevelői) egyesületek közös szervbe tömörülnek. 2. A szervezet neve: „Magyar tanügyi egyesületek egyetemes szervezete.” 3. Az intézmény célja: A szervezetbe tömörült egyesületek tagjainak érdekeit, valamint a köznevelés kérdéseit érintő ügyekben való állás foglalás. 4. A szervezetet a csatlakozott egyesületek elnökeiből egybeállított elnöki tanács irányítja. Az elnököt akadályoztatása esetén megbízottja helyettesítheti. 5. Az elnöki tanács elnökét 3—3 évre az elnöki tanács választja a tagegyesületek elnökei közül. A szervezet ügyvitelét annak az egyesületnek főtitkára, vagy titkára intézi, amely egyesületnek elnöke egyúttal az elnöki tanács elnöke is. Az illetékes főtitkár megbízatása tartamára az elnöki tanács tagja s egyúttal jegyzője is. Ő közli a tanácsi határozatokat a tagegyesületekkel. 6. Az elnöki tanácsot az elnök intézkedésére vagy a tanácsban képviselt legalább 5 egyesület elnökének kivánságára a főtitkár hívja egybe, de évenként legalább egy ülést tart. 7. A szervezet kiadásainak fedezéséről az elnöki tanács intézkedik. Fenti megalakulásnál elnökke egyhangúlag: Ósz Béla tanügyi főtanácsost, főtitkárrá

Hegedűs I. tanü. tanácsost választották meg. Az egyes országos egyesületek évenként 10 P összes megterhelésben részesülnek csak, azt is irodai költségekre fordítja. Országos egyesületünket Pigniczky Ferencz orsz. elnök képviseli. Eddig a következő országos egyesületek csatlakoztak: 1. Tanügyi igazgatásfelügyelők orsz. egyes. 2. Országos középisk. Tanáregyesület. 3. Magyar középiskolai tanárok nemzeti szövetsége. 4. Katolikus középiskolai tanáregyesület. 5. Országos reform. tanáregyesület. 6. Országos evangélikus tanáregyesület. 7. Magy. Gyógypedagógiai tanárok orsz. egyes. 8. Országos polgári isk. tanáregyesület. 9. Kereskedelmi szakiskolai tanárok orsz. egyes. 10. Tanítóképzőintézeti tanárok orsz. egyes. 11. Gazdasági Szaktanítók orsz. egyesülete. 12. Iparostanoncisk. tanárok és tanítók budapesti egyes. 13. Magyarországi Eötvös alapja. 14. Orsz. evangélikus tanító egyesület. 15. Orsz. ref. tanító egyesület Debrecen. 16. Kisdiednevelők orsz. egyes. 17. Izraelita tanítók orsz. egyes. 18. Magyar rajztanárok orsz. egyes. 19. Testnevelési tanárok orsz. egyes.

Az a pár egyesület amely jelenleg még nem lépett be, belépését nem halasztja soká. Ilyen nagyarányú összefogást még nem tanúsított soha a magyar oktatói rend. Reméljük ez nemsokára az oktatói rend kamarájának kialakulásához vezet.
ky.—

— **A jövő útja kifürkészhetetlen! Gondolj a holnapra! Ne késlekedj belépni az Eötvös-Alap Önsegélyző és Családjóléti Osztályába!**

— **Nyaraljunk a Balaton mellett.** Olcsón és kedvezményesen szerezhet villateltet Balatonalmádiban a Veszprénnvármegyei Ált. Tanítóegyesülettől. Telkek száma 23. Nagysága 160—236 négyszögöl. 80 havi részletfizetésre kamatmentesen négyszögölenként 0.50, 7.—, 7.50, 8.— és 9 P-s árban. Késpénz ellenében 5 százalék engedmény. Telkek a Zsófia gyermekszanatóriummal szemben húzódó lakás domboldalon az öreghegyi állomástól 690; strandfürdőtől 840, fürdőállomástól 1080, balatoni körúttól 195, tisztviselő megállótól 180 méterre terülnek el. Az eredeti 35 telekből 12 már elkelt, ebből 4 beépült. Ivóvíz a már meglévő két kútból kapható. A talaj kő és sziklamentes, inkább humuszos. 6 telek szőlővel van beültetve, a többi kaszáló. Gyümölcsfa, díszfa, cserje, ültetésre és konyhakert létesítésére alkalmas. Az olcsó építkezést a közeli vöröskő bányák teszik lehetővé. A vevők már 10 százalék lefizetése után birtokba lépnek. Áraink versenyen kívül állanak olcsóságukkal! A telekről bővebb felvilágosítást nyújt Bálint Péter egyes. elnök Veszprém, Festő u. 8. Bemutatja az érdeklődőknek Hargitai József ig. tanító Balatonalmádi. Propagáljuk ismerőseink körében is e kedvező vétel lehetőségét.

— **Az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztálya a vigasztaló szavak helyett, a megvigasztaló cselekedetet nyújtja!**

— **A Buvár új száma** ismét nagyszerű bizonyosságát adja a tudományos kutatás és a mindennapi élet kapcsolatának. Ez a gyakorlatiasság, melyet Cavallier József dr. a szerkesztő és munkatársainak gárdája olyan szerencsésen tud érzékeltetni, a Buvár minden cikkét életközelségbe hozza. Ezúttal a Földközi tenger problémáiról kapunk áttekintést (nemes Suhay Imre), érdekes cikket olvasunk a bőrérzésekről (Tangl Harald), a Balatonvidék egyes védelemre váró természeti emlékeiről (Cholnoky Jenő), a nyersanyaghiányról (Kecső István), a rezonanciáról (Hoffmann Ernő.) A könyvnapra készülő olvasóközönség fokozott figyelmére számíthatnak Fitz József, Trócsányi Zoltán, Siklóssy László és Kozocsa Sándor gazdagon illusztrált cikkei a magyar könyvnyomtatás multjáról, a könyvgyűjtés művészetéről és a Nemzeti Múzeum könyvtáráról. A természetkedvelő és

gyűjtőgető olvasó igaz öröme lelheti Wagner János, Molnár László, Poroszlai Valérián, Darcza János, Palla Ákos cikkeiben. Kulin György a Hassel-üstökösről ritkaságszámba menő eredeti fényképsorozatot közöl. A májusi szám tartalmát még változatosabbá teszik a technikai érdekességek, tudományos hírek és tudományos rejtvények kedvelt rovatai.

— **Az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztálya — fillérek megtakarítása által a gyász fájdalmas óráiban nyújt anyagi segítséget!**

— **Könyvismertetés.** Gyapjú-, tej és hústermelés a juhászatban. Irta: Dr. Schandl József egyetemi nyilv. r. tanár 1939. 140 oldal. A munka a Köztelek Gazdasági Könyvtára sorozatának XXIII. köteteként jelent meg s általa hazai állattenyésztési szakirodalmunk igen nagy értékkel gyarapodott. A könyv abból a küzdelemből született, amelyet a magyar juhtenyésztő gazdák — élükön Schandl professzorral — évek óta folytatnak a juhtenyésztés jövedelmezőségének biztosítására. Schandl professzor könyve öt részre tagozódik: A juh mezőgazdasági üzemből; A juh tenyésztése; Gyapjútermelés; Tejtermelés; Hústermelés. Az első részben arról tájékoztat, hol érdemes juhot tenyészteni, majd a juhtrágya értékét és a felesjuhászat rendszerét ismerteti. A második részben gazdasági értékmérők alapján sorra veszi a hazánkban tenyésztett juhajtákat s így ad tiszta képet arra vonatkozóan, hogy adott körülmények között melyik fajta tenyésztése kecsegtet a legtöbb jövedelemmel. A harmadik rész a gyapjútermelés, a negyedik a tej-, az utolsó, az ötödik rész pedig a hústermelés kérdéseit tárgyalja a juhászatban.

— **Emberi kötelességünk az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztályánál családunkról még életünkben gondoskodni!**

Vesszősi József nyomdai műintézet

Kiskunfélegyháza, 1939—2082.